

LYKO (84) sb n

sg N łyko (20). ◇ G łyka (17). ◇ A łyko (1). ◇ I łyki(e)m (1). ◇ L łyku (12). ◇ pl N łyka (1). ◇ G łyk (2). ◇ A łyka (12), łyki (1) *PudłFr*. ◇ I łyki (6), łykami (1) *GórnRozm*. ◇ L łykach (10); -ach (4), -ách (6); -ach *OrzQuin*, *PudłFr*, *KochJez*; -ách *RejZwierz*, *RejZwierc* (3), *PaprPan*; -ach : -ách (1:1) *OrzJan*.
Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. bot. łyko albo kora wtórna; tkanka wtórna wytworzona przez miazgę (kambrium) na zewnątrz, zbudowana z trzech rodzajów tkanek: przewodzących pasm komórek sitowych, wzmacniających pasm włókien łykowych i pasm miększu łykowego; liber *BartBydg*, *Mymer*¹, *Mącz*, *Cn*; cortex, suber *BartBydg*; philyra, torus, tunica *Cn* (17) : Wiemci ia oflá iednego: Ná którym chłop łyká włoczy/ A w tey ie káluży moczy. *BierEz* Q2; *Mymer*¹ 20v; *BartBydg* 81b, 152; Każełz ty mnie rowno í chłopem chodzić [...] Albo takież z grubym rzemięńnikiem/ A on mata przeto pachnie łykiem *BielKom* F6.

Przysłowia: Bo drzy łyka poki fie drą *RejRozpr* G3v.

Trudnoć fuche łyká odrzeć *RejRozpr* G2v; *RejPos* 184v; *WerGośc* 232; á że fie to fucho łyko nie odrze. *OrzJan* 88.

Z łyká forboty/ Sláchćić bez cnoty. *RejZwierc* 238v.

Zwroty: »(o)drzeć łyka (i) z suchego drzewa, i z dębu« = o nadmiernej chciwości [szyk zmienny] (3:2): A on nędznik [o bogaczu] zwątpiwłzy o tákich obietnicach Páná fwe⁶⁰/ wzgárdziwłzy fwięte opátrzenie iego/ biega/ łapa/ drze łyká kędy może y z drzewá fuchego/ á í kámienia práwie chce náczyńić chlebá łobie *RejPos* 218, 71, 81v; Skępiec y z Dębu radby odárł łyká *RejZwierc* 217v, 231v.

»i z kamienia łyko obłupić« (1): Vyrzyłz áli pochlebca/ prokurathor/ nágániacz/ ábo ten któryby vmiał y s kámieniá łyko obłupić. Temu themu [!] napłatnieyłze mieyłce v niego. *RejZwierc* [193].

2. *Powróz*; *funiculus Vulg* (38) : *BielKron* 358v; Liber, proprie pars corticis interior quae ligno adhaeret, Wnętrzna skórą ná drzewie z którey łyká czinią. *Mącz* 191c; ktorzy [*Rusaki*] Litwanow po długich z nimi trudnościami zniewolili/ y przymušili tribut dawác/ łyká/ winniki do łáźniey/ żołądź/ y ine rzeczy *StryjKron* 46; Broń záś łuk prołty/ ízáblá ledwo v Hetmáná/ włoczniá/ kiy opalony/ proce kręczone/ fiodłá z dębu bez náslániá/ munłtuki z łyká *StryjKron* 265, 265; *PudłFr* 78; miálto łáncuchow/ opálánia kółztownego/ y drogiego záwiefzenia ábo Alzmántow/ łyká [*et pro zona funiculus Vulg Is* 3/24] *PowodPr* 84.

W przen (1) : Tákżeć włzyłcy nierządni/ ty powrozy kręcą/ Pánie co ie chowáią/ nic nie robiąc fwięcą. A nędznik co wyrobi/ to oná [ośliczka = niewiasta łakoma] pogryzye Bo sílá łyk potrzebá/ ná owy ich bryże. *RejZwierc* 117.

a. *Więzy*, *pęta* (30) : Ná każdy dzień żwierzyną Króla obfylaiać/ Swiężego Mołkalá mu w łykach połyłaiąc. *KochJez* B.

Zwroty: »[kogo] w łykach krepować« (1): Którego [*Marsa*] Wulkan/ z żoną fwą/ w łykach krepował. *PudłFr* 58.

»(po-, przy)wieść (a. wodzić) w łyku (a. w łykach)« [szyk zmienny] (5): *BielSat* B3; Pátrzze zálię nędzniká iáką ma obronę. Iednego w łykach wiodą/ drugi day pobory/ W obudwu by w Iáltrząbiech wnet ízpette przemory. *RejZwierc* 245, 189v; *PaprPan* Y4v; Przeday też ty iáko chcelz Włółzku y Niemczyku/ Włzák cię zá to Vrzednik [!] nie powiedzie w łyku. *BielRozm* 11.

»[kogo] powiązać na gałęzi łyki« = *powiesić* (1): Iełzcze fie ktemu násmiać s proftego dubielá/ Máią łobie zá rołkołz/ lecz ty rołkołzniki/ Mogłby wšytki powiązać ná gáłęži łyki. *RejWiz* 31v.

»[kogo] (z)wiązać łyki, w łyki« = *wziąć do niewoli, uwięzić* (3:1): KOrwinus on Rzymłki pan mógł bijác Gálliki/ Aleby go náłz Hinek pętko związał łyki *PaprPan* Ov, V4, Bbv; *PudłFr* 51.

W przeni (1) :

Zwrot: »w łykach być« (1): Baczyfzli Księże Doktorze miły/ iáko tu Kácérz w łykach iełt/ á iáko tymi widomymi powrołki ze wšząd zádziérzgnióny iełt. *OrzQuin* Aa4v.

Przeni: *Niewola, więzienie* (17) : A niźli przydzie do łyku Náchodźilie drugi wlyku *RejRozpr* F3; Y wdzyęcznieyszaby chwałá/ z onych Pánu byłá/ Co nędznie w łykach krzyczá *RejZwierc* 104v; Ná co wšyfcy łtanowie gdy by fie zwolili/ Lepiey niź w łyku skákác/ teź co przyłóżyli. *RejZwierc* 251, 252; *OrzJan* 11; *GrabPospR* K3; Roznie Bog karze złośliwe grzełzniki, Iednych gádzina, drugich teź y łyki *KlonKr* B2v.

W charakterystycznych połączeniach: w łyku nachodzić się, (po)skakać (2), łyki karać.

Przysłowie: Nie czyń z łyłzki knáfliká/ Byś nie przyśzedł ná łyká *RejZwierc* 239.

Zwroty: »by(wa)ć w, na łyku« [*szyk zmienny*] (7:1): *RejKup* n6v; A thy czo czyniłz Mytniku/ Byś iedno nie był ná łyku/ Boć Reyełtrá iákoś błędzá/ Ci czo piłz zleć ie rządzá. *RejZwierc* 234, 234, 234v, 246; Nie toć wolność pánowie we pftrych láianikach/ Czyni/ o tym znác dáli co iuz byli w łykach. *PaprPan* Bv, Z2v; częłto zwyćięzć v zwyćiężonych W łykach bywáli *OrzJan* 25.

»łykami pachnieć« (1): widzi mu się [*człowiekowi pijanemu*]/ że przyłtoynie/ á prawie podług powinności łwey czyni/ áno wšyftko opák się ma/ á połtepkki iego łykami pachná. *GórnRozm* H3.

3. Zestawienie w funkcji nazw botanicznych (29) :

»wilcze łyko« = *Daphne mezereum* L. (Rost); *wawrzynek wilcze łyko*; *krzew z rodziny wawrzynekowatych (Thymelaeaceae), roślina lecznicza i trująca; lauracla FalZioł*; *thymelaea SienLek* [*szyk* 25:1] (26): Iełt dwoiakie wilcze łyko/ iednoź nalepłze iełt na kthorim iełt wiele liłcia podobne^g liłciu oliwnemu albo troche cieższe liłcie wilczego łyka *FalZioł* I 76b, I 6d, 13b, 41a, 41b, 51b (23); á tak miałto knotá weźmi korzonek Wilczego łyká *SienLek* 126v, 256v; Ale choć ná iedney grubce/ Piołyn/ Wilcze łyko/ Portuláká/ Bielón/ Ogórek/ Lákrzyca: iedno gorzkie/ drugie łłodkie *Oczko* 4.

»wilcze łyko« = *wsze [od wesz] ziele* (1): *Staphis* [...], *Quae etiam staphis agria herba est, Włze ziele álbo wilcze łyko álbo korzeń. Mącz* 411d.

»wilcze łyko« = *wilczomlec* (1): *Caryitis* Wilcze mléko álbo łyko/ ziele yełt. *Mącz* 39d.

Przeni: *Gorycz, trucizna* (1) :

Zestawienie: »wilcze łyko« (1): A namilłza łwawola práwa páni mátká/ Tá złego przyrodzenia douczy ołtátká. A wšytkim iáko cukier thá bárzo łmákuie/ Aleć w niey wilcze łyko ktho prawie łkofztaue. *RejWiz* 101